

Neapykantos kalbos tekstynas lietuvių kalbai: iššūkiai ir rezultatai

Dr. Rita Butkienė, profesorė, Kauno technologijos universitetas

2025 m. gruodžio 10 d.

Turinys

1. Kontekstas, iššūkiai
2. NK pavyzdžių rinkimas
3. Anotavimo gairės
4. Procesas ir rezultatai

ktu

1922

Kontekstas, iššūkiai

KTU Consortium: **DIGI-DEFENSE**

Digital Defense for Secure and Resilient Societies

Mission theme:
A Safe and Inclusive e-Society

Project goal:

To increase cyber resilience and reduce the risks of privacy breaches and personal data leakage, which will contribute to improving Lithuania's cybersecurity situation and ensure a safer and more inclusive digital society.

**Consortium
Coordinator**

**Project
Coordinator**

Partners

Objectives:

- To establish the **ICT Centre of Excellence**
- To implement **7 R&D projects** and advance promising technology and management methods related to cybersecurity and other hybrid threats
- To ensure the provision of **innovation support services** to both, Consortium members implementing their joint R&D projects and newly created spinoffs/startups

„Hybrid, Information, Psychological, Societal Threats handling system for public security domain practitioners, businesses, and education“

The project aims to create a comprehensive solution for handling hybrid, information, psychological, and societal threats for the public security domain and businesses.

Product: a Hybrid Information Psychological Societal Threats Handling System (software solution) that utilizes recent advancements in various areas to automatically detect, attribute, and counter or prevent prioritized threats.

The research includes:

- OSINT and SocMINT techniques
- NLP and context-driven AI applications
- Hybrid threat analysis
- System reliability and flexibility, real-time threat detection and attribution

Project partners:

NOVIAN

IŠŠŪKIAI

Iš kur ir kaip surinkti NK pavyzdžius?

- Ribota prieiga prie šaltinių
- Įrankių kūrimas kainuoja
- Duomenų rinkimas kainuoja
- Duomenų paruošimas kainuoja

Ką ir kaip žymėti?

- Nėra vieningo NK apibrėžimo
- NK persidengimas su įžeidžia, toksiška kalba
- Nėra vieningo NK žymėjimo standarto
- Žyma tekstui ar teksto fragmentui

Kaip organizuoti anotavimą?

- Riboti resursai ir laikas
- Darbas toksiškomis sąlygomis
- Ribota anotuotojų patirtis
- Subjektyvumas vertinant

NK pavyzdžių rinkimas

Siekiamas tekstyno turinys

- Neapykantos kalbos (NK) pavyzdžiai
- Neutralios kalbos pavyzdžiai
- Komentarai lietuvių kalba
- Šaltiniai: naujienų portalai, socialiniai tinklai

Siektinas dydis:

- Neapykantos komentarų – bent 1000 NK taikinio kategorijai
- Neutralių komentarų – bent 1000 NK taikinio kategorijai

NK taikinių kategorijos:

- Etninė grupė, tautybė, rasė
- Seksualinė orientacija, lytis
- Politinės pažiūros, partijos
- Religija
- Šalys, valstybės
- Valstybinės ir tarptautinės institucijos

Tekstyno pirmoji versija, pirmoji dalis

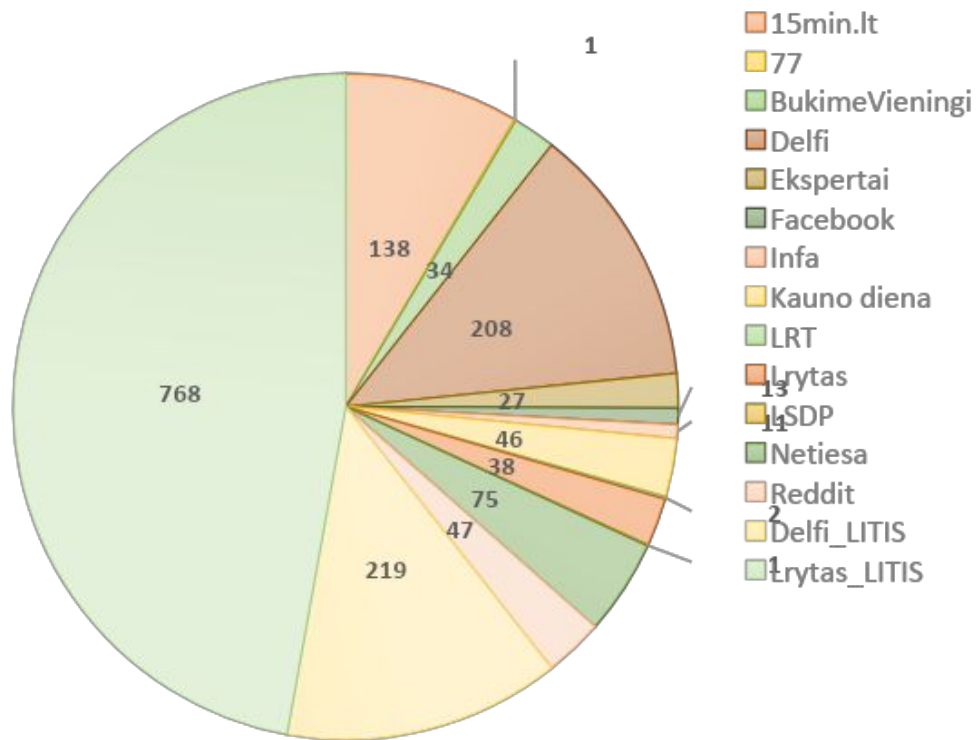
- NK pavyzdžiai **etninių grupių, tautybės ar rasės pagrindu**
- Bendro pobūdžio komentarai ir komentarai, minintys **tautybės** pozityviame ar neutraliame kontekste
- Komentarai lietuvių kalba
- Šaltiniai: naujienų portalai, socialiniai tinklai

Dydis:

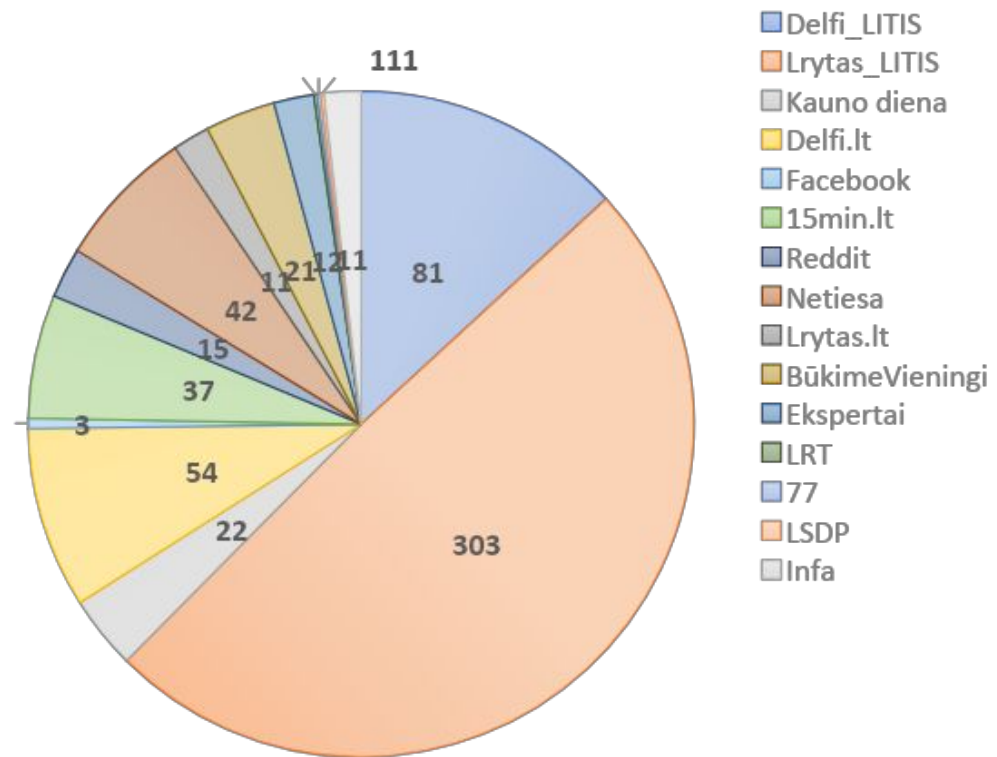
- Neapykantos komentarų – **1628**
- Neutralių komentarų – **1886**
- Komentuojamų tekstų ar socialinių tinklų įrašų – **615**

Šaltinių statistika

Komentarai pagal šaltinius

Straipsniai pagal šaltinius

ktu

1922

Anotavimo gairės

Apibrėžimas

Neapykantos kalba yra raiška, kuria skleidžiama, kurstoma, skatinama ar pateisinama neapykanta prieš asmenį ar asmenų grupę dėl jų tapatybės. Asmens tapatybę sudaro tokie požymiai kaip tautybė, rasė, seksualinė orientacija, lytis, amžius, kalba, kilmė, socialinė padėtis, tikėjimas, įsitikinimai ir pažiūros.

Tekste yra NK, jei:

1. Tekste **minimas taikinys**, kurio atžvilgiu reiškama neapykanta.

Taikinys – tai tam tikros kategorijos individų grupė arba individas, priklausantis (priskirtinas) tam tikrai individų grupei, turintis tai grupei būdingų savybių.

2. Neapykantos išraiška tekste yra:

- **Veiksmas**, kuris skleidžia, kursto, skatina arba pateisina neapykantą ar smurtą tam tikram taikiniui.
- **Žinutė**, kuria siekiama nužmoginti, nuteisinti taikinį, sužaloti ar įbauginti taikinį.

**Pateiktyse pateikiami neapykantos kalbos
pavyzdžiai.**

**Jie paimti iš realių interneto duomenų ir jokių būdu
neatspindi autorių nuomonės.**

Taikinys

- **Tautybė** ar **žmonių grupė**, kurios atžvilgiu yra išsakoma neapykanta arba įžeidaus pobūdžio turinys.
- **Tautybės** ar **su tautybe susijusių** politinių, kultūrinių ar kitų **elementų panaudojimas siekiant įžeisti** trečiąją šalį.
- Kai kuriais atvejais taikinys yra numanomas remiantis nusistovėjusiais stereotipais, sinonimais ar vizualiniais bruožais.

*O kodel JAV turetu amzinai saugoti ta **babajina**??? Patis pasidave be kovos siuksles, o dabar leks pas krikscionius i europa reikalauti teises, musliu veidmainiai.*

Target (taikinys)

NK komentaruose aptikti 45 taikinio kategorijos

Neutralių komentarų rinkinyje - 58 taikinio kategorijos

Konkreiti tautybė - *Lithuanian, Polish, ...*

Grupinės žymos:

- *Arab*
- *Central Asian*
- *Dark-skinned*
- *Other Asian*
- *Other European*
- *Other African*
- *Unspecified ethnicity*

*Kiek girdėjau tai Osle vien **siauraakiai**,
kebabai ir nigeriai gyvena, norvegai ten jau ,
kaip mažuma, tuoj prašys, kad juos įrašytų į
raudonąją knygą ?!*

*Kam tie **valkatos** važiuoja ten kur ju
nekvieče*

***HS Level* - NK intensyvumo laipsnis (lygis)**

- Neapykantos, smurtinių veiksmų kurstymo komentare laipsnis
- Vertinamas skalėje nuo 1 iki 4

Idėja perimta iš:

Sanguinetti, M., Poletto, F., Bosco, C., Patti, V., & Stranisci, M. A. (2018, May). An italian twitter corpus of hate speech against immigrants. In Proceedings of the eleventh international conference on language resources and evaluation (LREC 2018).

HS Level 1 (NK stiprumo laipsnis)

- Neapykanta išreiškiama priskiriant taikiniui **neigiamas, atgrasias savybes** (neva keliančias grėsmę), **įžeidžius, žeminančius stereotipus**.
- Nebūdinga agresija arba ji yra silpna, nėra kvietimo imtis smurto veiksmų.

*Žydai **aferistai** yra*

*ten ta amerika tu **ciurku**
valdoma, beje ir kremliaus vadovu
dauguma tu paciu **ciurku***

*Dar viena **babajų rūšis** bus užtvindyta
ant **mūsų**. Rimtai pradėdu svarstyti apie
emigraciją į RU ar BY.*

HS Level 2

- Neapykanta taikiniui išreiškiama jį **nužmoginant ar nuteisinant** (angl. *deligitimizing*), reikalaujant **atimti ar nesuteikti pagrindinių teisių**, neva kaip nepriklausančių privilegijų, parodant galimai keliamą grėsmę.
- Nebūdinga agresija arba ji yra silpna, nėra kvietimo imtis smurto veiksmų.

Zydiskos lervos naikina Lietuvą. Tokios neturėtų patekti į valdžią.

Nuo kada Cigonas žmogus?

Katsapai ne žmonės ir su šiomis atmatomis elgtis žmoniskai yra nusikaltimas žmogiskumui

HS Level 3

- Neapykanta taikiniui išreiškiama:
 - **kurstant**, kviečiant kitus (autoriui pačiam neįsitraukiant ir neprisiimant atsakomybės) imtis **smurtinių ar diskriminuojančių veiksmų** taikinio atžvilgiu;
 - **pateisinant** kitų vykdytus **smurtinius ar diskriminuojančius veiksmus** taikinio atžvilgiu;
 - **išreiškiant norą, viltį, reikalaujant, linkint**, kad taikinio atžvilgiu būtų **vykdomi smurtiniai ar diskriminuojantys veiksmai**.
- Būdinga ir stipri agresija.

BRAVO latviams, kurie veja lauk tokius brrrr'udus ruZZkiaus!

Per mazai cigonu 41-45 metais nukeliavo i peciu,per mazai ju moteru buvo sterilizuota,tai ir nera tvarkos.

Židus į pečių sukišti ir fsio.

HS Level 4

- Neapykanta taikiniui išreiškiama:
 - **atvirai kurstant**, kviečiant imtis **smurtinių ar diskriminuojančių veiksmų** taikinio atžvilgiu;
 - **autorius atvirai deklaruoja, kad yra pasiruošęs** (pats priskiria sau rolę ar norą) imtis smurtinių veiksmų, prisidės juos įgyvendinant.
 - Būdinga ir stipri agresija.

Jeigu labusiai savo noru nori kad juos ispjautu tada nera ko kuklintis - Lietuvius BUTINA MASISKAI ZUDYTI. ir kuo daugiau ir greiciau Jiems reikia suteikti laime padvesti uz Pindostana, vokiecius ar lenkus. ZUDYKIM LABUSUS be sazines griauzimo.

Pakliūtų man tas nuopisa chuliganas į rankas, cypdamas kojas laižytų, jobanas kacapas...

Nu as juos saudyciau ne del to kad cigonai, o del to kad jie zmones vercia narkomanais

Kiti NK aspektai

- **Agresyvumas** – daugiau būdinga 3-4 lygio NK

Komentatoriaus ketinimas būti agresyviu, žalingu ar įvairiomis formomis kurstyti smurtinius veiksmus prieš konkretų taikinį.

- **Įžeidumas, užgaulumas, vulgarumas** – NK nebūtinai yra įžeidi, užgauli, vulgari

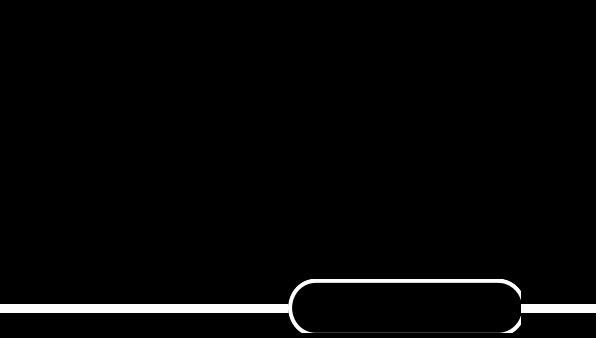
Komentatoriaus dėmesys į potencialiai žalingą komentaro poveikį tam tikram taikiniui.

- **Ironija** – gali būti, gali ir nebūti visų lygių NK

Sarkazmas, humoras ir satyra

- **Stereotipai** – gan dažni visų lygių NK

Numanoma arba aiški užuomina apie (dažniausiai neteisingus) įsitikinimus apie tam taikinį.

A decorative white line starts from the left edge of the slide, extends horizontally, and then turns vertically down to the bottom edge.A decorative white line runs vertically down the right side of the slide, featuring a wavy, scalloped pattern in its upper half.

Procesas, rezultatai

Anotuotojai

dr. Rita Butkienė - Informatikos inžinerija

Edgaras Dambrauskas – Lingvistikos doktorantūra

dr. Algirdas Šukys - Informatikos inžinerija

dr. Voldemaras Žitkus - Informatikos inžinerija

Viena iteracija – du etapai

I-etapas

- Anotuotojai dirbo individualiai.
- Jei komentare atpažino NK, tai pažymėjo taikinį ir neapykantos laipsnį.
- Jei komentare NK nerasdavo, tai toks komentaras būdavo pažymimas „N/A“.
- Jei komentare neapykanta išreikšta keliems taikiniams, tai komentaras dubliuojamas kiekvienam taikiniui.

II etapas

- Visi 4 anotuotojai aptarė komentarus, dėl kurių nuomonės išsiskyrė.
- Po argumentuotos diskusijos anotuotojai sutardavo dėl komentaro.
- Jei nepakakdavo argumentų dėl NK laipsnio, tai kiekvienas anotuotojas laipsnį priskirdavo subjektyviai, o galutinis įvertis buvo apskaičiuotas kaip anotuotojų priskirtų laipsnių vidurkis.

<i>Text ID</i>	Nurodo šaltinio tekstą, kurio komentarų skiltyje buvo rastas neapykantos kalbos pavyzdys
<i>Comment</i>	Komentaro tekstas, kuriame buvo nustatytos neapykantos kalbos apraiškos
<i>Target</i>	• NK atveju, nurodo į kokią tikslinę grupę nukreipta neapykanta. • Neutralių komentarų atveju, taikinyis nurodo etninę grupę, tautybę ar rasę neutraliame, neapykantos kalbos apraiškų neturinčiame kontekste.
<i>HS Level</i>	Neapykantos lygis, skalėje nuo 1 iki 4

Keli taikiniai viename komentare

Jei komentare NK pavartota kelių skirtingų taikinių atžvilgiu, komentaro įrašas dubliuojamas atitinkamiems taikiniams.

<i>Text ID</i>	<i>Comment</i>	<i>Target</i>	<i>HS Level</i>
lrytas_Litis_1919	indai nezmones kjaip ir nigeriai nezmones	Indian	Level 2
lrytas_Litis_1919	indai nezmones kjaip ir nigeriai nezmones	Dark-skinned	Level 2

Taikiniai	Neapykantos lygiai				NK	Neutralūs
	1	2	3	4	Iš viso	Iš viso
<i>American</i>	77	21	6	1	105	60
<i>Arab</i>	82	39	7	0	128	6
<i>Belorussian</i>	35	13	9	0	57	21
<i>Central Asian</i>	17	8	3	0	28	1
<i>Dark-skinned</i>	137	37	11	0	185	12
<i>Jewish</i>	155	74	36	0	265	62
<i>Lithuanian</i>	131	27	5	1	164	130
<i>Polish</i>	74	29	8	1	112	89
<i>Roma</i>	53	19	7	1	80	5
<i>Russian</i>	210	100	35	1	346	261
<i>Ukrainian</i>	58	11	1	0	70	41
<i>Unspecified ethnicity</i>	29	44	25	0	98	0
<i>Kiti 61 taikiniai</i>	88	18	3	0	109	148
<i>N/A</i>	0	0	0	0	0	1279
Iš viso:	1146	440	156	5	1747	2115

**Dēkoju už jūsu
dēmes!**